Джордж Байрон

Дон Жуан (пісня 17)

ПІСНЯ СІМНАДЦЯТА

1

Світ — дім для сиріт. І найбільше в ньому тих,
що росли з дитинства в самоті.
(Хоча самотній дуб побіля дому завжди росте розлогішим за ті,
що в присмерку тісняться лісовому.)
Є сироти ще й іншої статті:
Батьків хоч не забрала в них могила,
однак без ласки доля їх лишила.

2

Ще й інші є одинаки. Це завше
тяжкий випадок; та либонь про них
і приказка існує не нова вже:
"Одиначок — мазунчик або псих".
Адже відомо, ласки передавши,
батьки дітей виховують таких, котрі,
немов сирітка та остання, лишаються всуціль без виховання.

3

Коли про сиріт зрідка ми говорим,
то уявляєм бідних дітлахів,
яких женуть вітри життєвим морем —
на них фортуна вилила свій гнів.
У школах звуть їх мулами, тож горем
ми їхнім живемо споконвіків.
Хоч глянувши, які у кого діти,
заможних сиріт варто пожаліти.

4

Покластися на себе їм до скону
не дозволяють ще й опікуни.
До того ж, під егідою закону
живуть, біди не знаючи, вони.

А там, сльозу ковтаючи солону, самі колись побачать з далини,
Як і від них втечуть, немов від квочки,
з яєць качиних висиджені дочки.
5
Є аргументи прості, та лукаві
проти людей, що кажуть щось нове:
"Якщо ти правий, значить, всі не праві".
Та протилежні докази, сливе,
Частіше чути, коли йдеться в справі,
що більшість зачіпає за живе:
"Ти помилився, отже, правий кожний",-
здіймають дурні галас переможний.
6
Дискутувати, кажучи між нами,
я дав би право всім, як і собі —
нехай сучасність чубиться з літами
минулими... Нехай у боротьбі
лягає і на подушку з голками
в надії марній, що голки тупі.
І парадокса видиво туманне,
як свідчить Лютер, істиною стане.
7
Він розквитався з відьмами, а згодом
усі таїнства скоротив до двох.
Та сук, що править чоловічим родом,
пригнічуючи хижо багатьох,
а всіх підряд тримаючи під сподом,
він не спалив, мов той чортополох.
До того, що минула їх могила,
гуманність Метью Хейла спричинила.
8
Навіки місце сонця вогняного
зафіксував великий Галілей:
"Земля,-пророк він,-крутиться круг нього".
Його на сміх зняли серед людей,

в тюрму замкнули майже неживого,
щоб диких не висловлював ідей.
Що він був правий, всім відоме нині,-
це бідолаху тішить в домовині.
9
Сократ і Локк, і Піфагор... чимало
заповнити б я аркушів зумів
людьми, яких занудами вважало
невдячне людство протягом віків.
Могутній розум гострий, наче жало,
він зносить кпини, осуди і гнів,
бо певен, що настане, хоч і згодом,
пора і визнанням, і нагородам.
10
Коли ж людина-велетень терпляча,
то мали б ще терплячішими буть
людці малі... У мене ж інша вдача —
і жовчний я, і в'їдливий мабуть,
Дмухне вітрець — і вже терпцю нестача,-
ось в чому гіркоти моєї суть.
Я нечутливим стати до побоїв
хотів би, але вміння не засвоїв.
11
Впокорений, хоч і не злий неначе,
я стриманий і витриманий теж,
поводитись умію і терпляче,
щоб часом не переступити меж.
Коли ж, буває, лють в душі проскаче,
мій, мов Гераклів, гнів без узбереж.
Виходить, як упевнився я нині,
є не одна, а кілька душ в людині.
12
Залишився Жуан в останній пісні
вночі і при обставинах таких,
що риси вдачі і шляхетні й грізні

було не важко виявити в них.
Тут варіанти можуть бути різні,
та я змовкаю, взявши передих.
Хіба що крадькома якась чаклунка
дасть хабара у формі поцілунка.
13
Хай тема ця незайманою буде…
Сніданок вранці, тости запашні
І чай — від них не дінешся нікуди.
Довкола столу всі, чиє мені
походження, багатство та споруди
не раз уже вдаряли по струні.
Прийшла й графиня в сукні бездоганній.
За мить ввійшов Жуан — уже останній.
14
Що краще стріти — тінь на самотині
чи привид у самотності нічній?
На щось таке Жуан був схожий нині —
неначе з кимсь із них провадив бій.
Це очі всіх звернути до графині
спонукало і дивне щось у ній помітити…
Тремтлива та безсила,
вона, здавалось, марила чи снила…